

Nr 378.

Av herr **Hansson** i Stockholm, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 358, med förslag till ändrad lydelse av §§ 6, 7, 9, 16, 19 och 21 riksdagsordningen och till övergångsstadgande däri.*

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 21 mars detta år framhåller chefen för justitiedepartementet (Kungl. Maj:ts proposition nr 358, sid. 62—63), att vissa av honom närmare berörda detaljer beträffande elektorsval icke lära vara av beskaffenhet att böra upptagas i grundlagen, utan regleras lämpligast i vallagen. Herr statsrådet fortsätter: »Beträffande åter valrätt och valbarhet vid dessa val, synes, att döma av vissa uttryck i riksdagens skrivelse och av uttalanden under de förda överläggningarna i ärendet, riksdagen hava utgått ifrån att dessa frågor äro av natur att böra regleras omedelbart i grundlagen. Och vid det förhållande, att de icke hava någon direkt anknytning till kommunallagstiftningen, synes detta ock vara det mest sakenliga».

Vad angår hänvisningen till »uttalanden under de förda överläggningarna i ärendet», kan denna gälla endast enskilda yttranden, vilka icke utan vidare kunna anses representera en riksdagens mening. Man torde i stället med skäl kunna göra gällande, att frågan om grundlagsstadgande rörande valrätt och valbarhet vid elektorsval icke under urtima riksdagens debatter i författningsfrågan rönt en sådan särskild uppmärksamhet, att av vad som framkommit vid dessa debatter kan utläsas någon riksdagens mening rörande denna detalj.

För utrönandet av riksdagens utgångspunkter i detta avseende torde man böra taga hänsyn endast till innehållet i urtima riksdagens skrivelse nr 40. Däri framhålles, att författningsutskottet »enats i den förutsättning att i riksdagsordningen införas bestämmelser av innehåll, att för Stockholm och Göteborg val till första kammaren sker medelst elektor, vilka väljas med den valrätts- och valbarhetsålder, som föreslås för val till landsting, samt att övriga ifrågavarande städer beträffande val till första kammaren anslutas till landstingsområde sålunda, att de med tillämpning av berörda grunder välja elektor, som tillsammans med landstingen förrätta val». Härav synes mig framgå endast, att utskottet — och sedermera riksdagen genom godkännandet av utskottets uttalande — enats om att själva elektorsinstitutionen skulle grundlagsfästas, men icke att avsikten varit att valrätts- och valbarhetsvillkoren för elektorsvalen skulle närmare preciseras i riksdagsordningen. En sådan uppfattning synes ytterligare styrkas av det uttryckssätt, som användes i det i riksdagsskrivelsen omnämnda offentliga meddelandet från utskottet och utkastet till den i detta meddelade överenskommelsen. I det offentliga meddelandet talas om »införande av grundlagsstadgande därom, att särskilda elektor för val av ledamöter i första kammaren utses efter samma grunder, som gälla för val av landstingsmän».

I utkastet talas över, huvud icke om något grundlagsstadgande men även däri markeras, att elektor skola utses enligt de för landstingen stadgade grunderna.

Vad man sålunda synes ha varit särskilt angelägen om att få fastslaget är, dels att elektorsinstitutionen borde grundlagsfästas och dels att för urväljarna till första kammaren skulle gälla enhetliga grunder. Avsikten har tydligen också varit, att för framtiden samma enhetliga grunder skola gälla. Med skäl framhåller chefen för justitiedepartementet, att det skulle innebära en principlöshet att låta vissa stadsfullmäktige, utsedda efter en valrättsålder av 23 år och en valbarhetsålder av 25 år, utse ledamöter av första kammaren sedan valrätts- och valbarhetsålder vid landstingsmannaval höjts till 27 år. Denna principlöshet är oundviklig, intill dess elektorsinstitutionen blir i grundlagsenlig ordning beslutad. Men det synes som skulle man på annat sätt vidmakthålla principlösheten på området, därest man i grundlagen införde bestämmelser om valrätts- och valbarhetsålder vid elektorsval, medan alltjämt motsvarande be-

stämmelser för val av landstingsmän endast äro inskrivna i allmän lag. Man skulle med andra ord grundlagsfästa bestämmelserna rörande valrätt och valbarhet för ett *mindretalet* av urväljarne till första kammaren, medan samma bestämmelser för *flertalet* av dessa urväljare ansetts behöva fastställas endast i allmän lag. Därav skulle kunna följa, att dessa bestämmelser för flertalet av ifrågavarande väljare kunde ändras genom beslut av endast en riksdag, medan för ändring av samma bestämmelser rörande mindretalet skulle krävas beslut av två riksdagar med nyval emellan. Därigenom hade principlösheten blivit än mera markant.

För att vinna enhetlighet i detta avseende synes det lämpligaste vara att införa omförmälda bestämmelser endast i allmän lag. Därvid stå två möjligheter öppna. Den ena är att det stiftas en särskild förordning om val av elektorerna i vissa städer, i vilken förordning kunde upptagas förutom valrätts- och valbarhetsvillkor också en del av de bestämmelser, som enligt Kungl. Maj:ts mening skulle upptagas i vallagen. Den andra möjligheten är att införa även valrätts- och valbarhetsvillkoren vid elektorsval i vallagen. Såsom en tredje möjlighet kunde tänkas en sådan omformulering av grundlagsstadgandena, att däri uttryckligen hänvisades till de för val av landstingsmän gällande grunder. Den enklaste lösningen torde dock vara att överföra ifrågavarande stadganden till vallagen.

Jag tillåter mig därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts i proposition nr 358 framlagda förslag rörande § 6 R. O.

att punkt 8 däri erhåller följande lydelse:

8. De i 1 mom. omförmälda — — — —
i allmänhet gällande grund. *Närmare bestämmelser om elektorsval meddelas i vallagen.*

att bestämmelserna i punkterna 9 och 10 utslutas för att framdeles på lämpligt sätt införas i vallagen, samt

att punkt 11 erhåller 9 som nummer.

Stockholm den 1 april 1919.

P. Albin Hansson.

